

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

філологічний факультет

Кафедра зарубіжної літератури та теорії літератури

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан

філологічного факультету

проф. Бунчук Б. І.

«31» серпня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

ТРАДИЦІЙНІ СЮЖЕТИ Й ОБРАЗИ СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

(вибіркова)

Освітньо-наукова програма	Філологія
Спеціальність	035 Філологія
Кваліфікація	доктор філософії (PhD)
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Рівень вищої освіти	третій освітньо-науковий
Факультет	філологічний
Мова навчання	українська

Чернівці, 2022

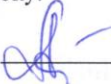
Робоча програма навчальної дисципліни «Традиційні сюжети й образи світової літератури» складена відповідно до вимог її змісту (Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності) та відповідає освітньо-науковій програмі «Філологія» підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – доктора філософії (PhD) – спеціальності 035 Філологія.

Розробник: *Рихло Петро Васильович* – доктор філологічних наук, професор кафедри зарубіжної літератури та теорії літератури.

Затверджено на засіданні кафедри зарубіжної літератури та теорії літератури.
Протокол № 1 від «30» серпня 2022 року.

Завідувач кафедри (Ольга ЧЕРВІНСЬКА)

Схвалено методичною радою філологічного факультету.
Протокол № 2 від «5» вересня 2022 року.

Голова методичної ради факультету (Алла АНТОФІЙЧУК)

© Рихло П. В., 2022

© Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, 2022

1. Мета навчальної дисципліни:

Мета – формування практичних навичок аналізу літературних текстів у руслі компаративістичної проблематики у аспіранта і оволодіння фаховим інструментарієм філологічної аналітики.

Дана дисципліна спрямовує на теоретичне осмислення функцій контексту у формуванні словесної образності, формує вміння стратифікувати форми запозичень відповідно генези (образи міфологічного, історичного, літературного та біблійного походження).

2. Завдання

Відповідно до поставленої мети впливають конкретні завдання даного навчального курсу:

- вироблення теоретичний ґрунту про теорії традиційних сюжетів та образів;
- розкриття історії формування теорії транзитивності (ТСО),
- пояснення принципів виокремлення окремих тематичних площин, основних їх форми;
- формування вмінь та навичок самостійно аналізувати художній твір з точки зору ТСО,
- вироблення вмінь компетентно оцінювати функціональний зміст традиційних сюжетів та образів;
- поглиблення розуміння відповідних курсів літературознавчого циклу дотичних до ТСО.

3. Результати навчання

знати: основні літературознавчі терміни; історію формування вчення про ТСО; значення, мету, функції та жанрову специфіку традиційних сюжетів та образів; передісторію композиції та сюжету текстів, побудованих на основі ТСО; джерела теорії транзитивності головні різновиди теорії транзитивності; сучасні форми ТСО.

вміти доцільно використовувати категоріально-поняттєвий апарат відповідної дисципліни; вести спостереження над способами і прийомами типізації та індивідуалізації характерів ТСО; бачити передісторію композиції та сюжету текстів, побудованих на основі ТСО; розрізняти різновиди ТСО в залежності від їхнього походження; порівнювати різні види ТСО; аналізувати художні тексти відповідної генези з точки зору ТСО; компетентно оцінювати їхній функціональний зміст.

Компетенції, якими має оволодіти аспірант у процесі вивчення навчальної дисципліни:

Інтегральна компетентність. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми в галузі філології в межах професійної, наукової та дослідницько-інноваційної діяльності, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення на міжнародному та національному рівні.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу філологічних знань.

ЗК 3. Здатність до проведення самостійних досліджень на високому рівні з опертям на найновіші світові здобутки в галузі філології.

ЗК 4. Здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел: фахової літератури, електронних баз.

ЗК 5. Здатність самостійно генерувати нові ідеї та застосовувати теоретичні знання в практичних ситуаціях.

ЗК 6. Здатність критично оцінювати наукові здобутки інших дослідників та свої власні.

ЗК 9. Здатність до міжособистісного спілкування, дотримання вимог професійної етики, вміння взаємодіяти та комунікувати з іншими фахівцями в галузі філології.

ЗК 11. Здатність ініціювати, організовувати і проводити комплексні теоретичні та практичні дослідження у філологічній галузі.

ЗК 13. Здатність усвідомлювати роль і значення науки в культурі, зв'язок з іншими формами знання, вплив на проблеми інформаційного суспільства.

ЗК 14. Здатність проводити оригінальні дослідження, результати яких матимуть практичне застосування на вітчизняному та міжнародному рівнях.

ЗК 15. Здатність діяти на основі етичних міркувань (наукова коректність та толерантність) та уміти запобігати конфліктам під час наукових чи професійних дискусій.

ЗК 16. Здатність конструктивно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу при вирішенні складних теоретико-прагматичних питань.

ЗК 17. Здатність до формування системного наукового та загальнокультурного світогляду.

ЗК 18. Здатність до планування часу, самоорганізації та самоконтролю.

ЗК 20. Здатність до усвідомлення норм наукової етики та дотримання правил академічної доброчесності.

ЗК 21. Здатність у процесі наукових досліджень виявляти повагу до людської гідності (відмова від домінування, заподіяння шкоди й насильства) незалежно від статевої та гендерної самоідентифікації; здатність усвідомлено визнавати різноманіття підходів до права бути іншим.

Фахові компетентності (ФК):

ФК 1. Здатність використовувати знання з філології для доповнення наявних системних світоглядних знань, концепцій на основі вивчення нових фактів і явищ.

ФК 3. Здатність виокремлювати з накопичених спостережень ті, які можна безпосередньо застосовувати у власній науковій діяльності.

ФК 4. Здатність запам'ятовувати та відтворювати факти, терміни, основні поняття, правила і теорії.

ФК 7. Здатність удосконалювати та розвивати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень, професійно застосовувати знання з обраної філологічної галузі – літературознавства, літературної критики тощо.

ФК 8. Здатність вільно й критично послуговуватися спеціальною науковою термінологією в обраній галузі філологічних досліджень; обґрунтовувати оптимальний вибір термінів (при наявності синонімічних); за необхідності пропонувати нові спеціалізовані терміни та поняття.

ФК 9. Здатність чітко, логічно та послідовно висловлювати думку, досконало спілкуватися усною і писемною формами української та іноземної мов.

ФК 11. Здатність знаходити, відбирати й інтерпретувати наукові матеріали в першоджерелах і фаховій літературі.

ФК 12. Здатність методично грамотно працювати з текстами наукових джерел; екстраполювати засвоєні знання, уміння, навички з філологічних дисциплін у методологію власних дослідницьких проєктів.

ФК 13. Здатність виявляти феномен національної культури з оперттям на розуміння її мовної та літературної специфіки.

ФК 18. Здатність розуміти специфіку та тенденції розвитку світового та українського літературного процесу, зміст методів, напрямів, стилів і жанрів.

ФК 19. Здатність на високому рівні володіти знаннями про теоретико-методологічні підходи в літературознавстві та розуміти сутність механізмів та підходів літературознавчого аналізу художнього твору.

ФК 20. Здатність до продукування нових ідей і розв'язання комплексних проблем у галузі філології в межах професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, а також до застосування сучасних методологій, методів та інструментів педагогічної та наукової діяльності за фахом.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Аналізувати сучасні новітні концептуальні та методологічні знання з філології та суміжних галузей знань.

ПРН 2. Застосовувати та аналізувати праці провідних українських та зарубіжних учених, наукових шкіл та фундаментальних праць у власній сфері дослідження.

ПРН 7. Формулювати наукову проблему з урахуванням сучасних наукових тенденцій.

ПРН 8. Аналізувати наукові праці з філології, виявляти дискусійні та малодосліджені питання.

ПРН 10. Визначати інформаційну цінність джерел через порівняльний аналіз з іншими джерелами.

ПРН 11. Визначати найефективніші методи дослідження в галузі філології, використовуючи міждисциплінарні підходи та зв'язки.

ПРН 12. Вести спілкування в галузі філології з науковою спільнотою та громадськістю в діалоговому режимі.

ПРН 16. Застосовувати професійні знання в приватній, суспільній, професійній та освітніх сферах спілкування в багатонаціональному середовищі та з представниками інших культур.

ПРН 19. Демонструвати філологічну освіченість, знання теорії, історії, етапів формування і розвитку мовознавчої та літературознавчої науки, персоналій; обізнаність із надбаннями світової літератури, перекладними текстами; користуватися словниками та тезаурусами різних типів, довідниками, інтернет-ресурсами та електронними посібниками.

ПРН 23. Уміти конструктивно діяти, дотримуючись принципів соціальної відповідальності на основі етичних принципів.

ПРН 25. Уміти підготувати на основі самостійно отриманих результатів та успішно захистити дисертаційне дослідження.

ПРН 29. Характеризувати основні тенденції літературного розвитку в культурному контексті та аспекті історико-суспільних явищ, визначати роль і місце окремого автора в літературному процесі, його приналежність до стильової епохи чи певного художнього напрямку.

ПРН 30. Використовувати різні підходи (історико-типологічний, рецептивно-естетичний, психологічний, культурологічний, гендерний, постколоніальний, герменевтичний) при характеристиці літературних явищ з урахуванням також і практики компаративних літературознавчих студій тощо.

ПРН 31. Застосовувати теоретичну спадщину світової літературознавчої думки та літературної критики; виявляти й розкривати інтертекстуальні паралелі.

ПРН 34. Уміти практично застосовувати навички гендерної культури, виходячи із засад та принципів гендерної рівності та принципів гендерної демократії.

4. Опис навчальної дисципліни

4.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин					Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	
Денна	1	2	3	90	10	5			75	залік
Заочна	1	2	3	90	2	2			86	залік

4.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Компаративістика як виток Теорії традиційних сюжетів та образів												
Тема 1. Явище транзитивності як проблема метафізики	10	1	0,5			6	10	0,25	0,25			10	
Тема 2. Фольклористика як первинне джерело компаративістичної галузі філологічної науки.	10	1,5	0,5			7	10	0,25	0,25			10	
Тема 3. Форми міжлітературних взаємозв'язків.	10	1,5	0,5			7	10	0,25	0,25			10	
Разом за ЗМ1	30	4	1,5			20	30	0,75	0,75			30	
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Досвід зарубіжної літератури в аспекті Теорії традиційних сюжетів та образів												
Тема 4. Традиційні сюжети та образи біблійного походження	12	2	0,5			7	12	0,25	0,25			11	
Тема 5. Традиційні сюжети та образи міфологічного та легендарного походження.	12	2	0,5			7	12	0,25	0,25			11	
Тема 6. Традиційні сюжети та образи історичного походження.	12	2,5	1			8	12	0,25	0,25			12	
Тема 7. Традиційні сюжети та образи літературного походження.	12	2	0,5			8	12	0,25	0,25			11	
Тема 8. Актуальні форми функціонування ТСО.	12	2,5	1			8	12	0,25	0,25			11	
Разом за ЗМ 2	60	11	3,5			55	60	1,25	1,25			56	
Усього годин	90	15	5			75	90	2	2			86	

4.2.1. Теми практичних занять

№	Назва теми
1	Традиції і новаторство в аспекті ТСО.
2	Традиційні образи у фольклорі.
3	ТСО у світлі теорії родів, видів, жанрів.
4	Старий Заповіт як невичерпне джерело літературної

	сюжетики.
5	Античні міфи як джерело сюжетики (міф про Одісея, Троянську війну. Прометея, Едіпа, Антигону. Медею тощо).
6	Образи античної історії як літературне джерело (Цезар і Брут, Антоній і Клеопатра, Олександр Македонський, Герострат).
7	Специфіка ТСО літературного походження (відчуження від авторського сюжету).
8	ТСО як специфічна форма у рухливій системі тропів.

4.2.3. Самостійна робота

№	Назва теми
1	Сучасні наукові інтерпретації парадигми „транзитивність”.
2	Внесок О. Веселовського у конституювання нової компаративістичної методології та її інструментарію (поняття про типологію, запозичення, або контактено-генетичний зв'язок).
3	Міжлітературні взаємозв'язки як передумова прогресу мистецтва.
4	Народні епоси як джерело легендарних персонажів
5	Зв'язок ТСО історичного походження з окремими жанрами.
6	Раскольніков як традиційна літературна парадигма новітньої європейської традиції.
7	Інтертекстуальне навантаження ТСО.
8	ТСО і творча індивідуальність митця.

5. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Формами поточного контролю є усна (індивідуальне чи фронтальне опитування, бліц-опитування) чи письмова (есе, реферат, творчі завдання, тестування) відповідь аспіранта.

Формами підсумкового контролю є залік.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- тестування;
- проекти (індивідуальні, дослідницько-творчі проекти);
- реферати;
- есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

Загальна кількість балів, яку аспірант може отримати у процесі вивчення дисципліни впродовж семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів аспірант набирає за поточні види контролю і 40 балів під час підсумкового виду контролю (заліку).

Критерії оцінювання поточного контролю

Поточний контроль відбувається у вигляді усних відповідей (фронтальне опитування, перевірка домашніх завдань).

15 балів - аспірант продемонстрував високий рівень володіння матеріалом; повністю розкрив зміст питання; логічно структурував свою відповідь і навів відповідні приклади; правильно і швидко реагував на запитання викладача;

12-14 балів - аспірант показав добре володіння матеріалом; розкрив зміст питання, виклавши його логічно і послідовно, навів відповідні приклади.

9-11 балів - аспірант показав досить добре володіння матеріалом, проте не повністю розкрив зміст питання; не зовсім логічно структурував свою відповідь і не навів достатньо прикладів.

5-8 балів - аспірант показав задовільне володіння матеріалом, проте не до кінця розкрив зміст питання; логічно не структурував свою відповідь і не навів прикладів; неправильно реагував на запитання викладача.

1-4 бали - аспірант практично не володіє матеріалом; не розкрив зміст питання; логічно не структурував свою відповідь і не навів прикладів.

0 балів - студент не відповів на запитання.

Критерії оцінювання модуль-контролю (залікова робота)

Залікова робота складається з 40 завдань тестового формату (1 бал/правильна відповідь на 1 питання).

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)								Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1			Змістовий модуль №2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	40	100
6	7	7	8	8	8	8	8		

T1, T2 ... T 10 – теми змістових модулів.

6. Рекомендована література

6.1. Базова (основна)

1. Теорія літератури, компаративістика, україністика : збірник наук. праць з нагоди 70-річчя проф. Р. Т. Гром'яка. Тернопіль : Підручники і посібники, 2007. 400 с.
2. Горбачевська І. Артуріана в світовій літературі. *Література західноєвропейського середньовіччя: навч.посібник для студентів гуманітарних факультетів з курсу "Історія зарубіжної літератури"* / під. ред. Н. Висоцької. Вінниця : Нова книга, 2003. С. 270–275.
3. Наливайко Д. Теорія літератури й компаративістика. Київ : Києво-Могилянська академія, 2006. 348 с.
4. Зварич І. Архетип і основа художньої традиції. Конспект лекцій. Чернівці : Рута, 2005. 47 с.
5. Традиційні сюжети та образи / упор. А. Волков. Чернівці : Місто, 2004. 444 с.

6.2. Допоміжна

1. Антофійчук В. І Трансформація образу Іуди Іскаріота в українській літературі ХХ ст. *Слово і час*. 2001. № 2. С. 52–58.
2. Горбачевська І. Традиційні сюжети в дитячій літературі (на прикладі артуріани). *Сучасні літературні студії. Дитина і світ: Проблеми культурного діалогу*. 2005. Вип. 2. С. 37–42.

3. Лексикон загального та порівняльного літературознавства. Чернівці : Золоті литаври, 2001. 636 с.
4. Матійчак А. Навколо Гамлета: рецептивна рефлексія Айріс Мердок. *Питання літературознавства*. 2002. Вип. 65. С. 61–67.
5. Сажина А.. Інтерпретація транзитивних сюжетів та образів у рекламі. *Славістичні записки. Серія: Літературознавство*. 2008. Вип. № 3 (7). С. 86–92
6. Матійчук О. Вплив хасидизму і Кабали на поезію Р. Ауслендер. *Питання літературознавства*. 2006. Вип. 72. С. 56–64.
7. Пастушук Г. Транспозиція біблійного дурня і фольклорного блазня в англійській літературі пізнього Середньовіччя. *Питання літературознавства*. 2005. Вип. 69. С. 198–208.
8. Рихло П. Шекспір у творчості Пауля Целана. *Питання літературознавства*. 2005. Вип. 13 (70). С. 54–65.
9. Сучасна літературна компаративістика: стратегії і методи / за загал. ред. Д. Наливайка. Київ : Києво-Могилянська академія, 2009. 488 с.
10. Франчук М. Традиційні сюжети в сучасному літературознавстві: до проблеми термінології. *Житомирські літературознавчі студії*. 2013. Вип. 7. С. 152–157.
11. Гуцол М. Традиційний сюжет у сучасній українській драматургії як спроба само ідентифікації. *Літературний процес методологія, імена, тенденції*. 2014. № 3. С. 19–21.
12. Давиденко І. «Літературні телепортації»: Публій Овідій Назон як традиційний образ. *Слово і час*. 2015. № 1. С. 17–30.
13. Бикова Т. Внесок наукової донжуани у розробку традиційних сюжетів та образів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2020. № 44. С. 142–145.
14. Гаврилюк Н. Традиційні сюжети: архетип дерева. *Літературознавчі обрії. Праці молодих учених*. 2010. Вип. 17. С. 8–11.

7. Інформаційні ресурси

1. <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/105500>
2. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=PI_2010_81_5
3. https://chtyvo.org.ua/authors/Volkov_Anatolii/Leksykon_zahalnoho_ta_porivnialnoho_literaturoznavstva/